

Нарешті, актуальною є потреба в створенні єдиної системи електронної взаємодії, яка об'єднає всі інформаційні ресурси суб'єктів сектору безпеки й оборони, забезпечуючи швидкий та безпечний обмін даними.

Список бібліографічних посилань

1. Шевченко М., Зозуля О. Системи забезпечення національної безпеки адаптивного та креативного типів: порівняльний аналіз. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 16. С. 125-129.
2. Яблоновський Д., Захаров А. Звільнити захоплену державу Україна: аналітичний документ. Центр економічної стратегії : сайт. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Zvilnyty-zakhoplenuderzhavu-Ukraina.pdf>
3. Roger Fisher, Bill Urey and Bruce Patten. Negotiations without defeat. Harvard Method. Sudo Null company, 2019. URL: <https://sudonull.com/post/12283-Summary-of-the-book-Negotiationswithout-defeat-Harvard-Method>
4. Varkhov Andrii. The legal nature of the administrative and legal instruments forming the structure of administrative and legal mechanism of security actors' interaction. Entrepreneurship, Economy and Law. 2023. № 1. P. 98–103.
5. Shapoval R. and Nastyuk V. International Expertise in Administrative Legal Support of National Security in Ukraine. Indian Journal of Science and Technology. 2016. Vol. 9. Is. 36. P. 1-9.
6. Про затвердження форматів електронних повідомлень та обміну даними системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів : наказ Державного агентства з питань електронного урядування України від 13 серп. 2018 р. № 51.
7. Система «Трембіта». Департамент цифрової трансформації, інформаційних технологій та електронного урядування Дніпропетровської обласної державної адміністрації : сайт. URL: <https://egov.dp.gov.ua/services/sistema-trembita>
8. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посіб. : у 15 ч.а заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. Київ : Москаленко О.М., 2017. Ч. 14. Електронна взаємодія органів публічної влади. 60 с.
9. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020» : Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015.

Дар'я Володимирівна Кіблик,

доктор філософії, доцент,

доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету

підготовки фахівців для підрозділів превентивної

діяльності Національної поліції України

Донецького державного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2518-7647>;

Олена Шишкарьова,

старший викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін

факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної

діяльності Національної поліції України

Донецького державного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/009-0000-0086-6486>

ПРОБЛЕМАТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЗОВНІШНІХ І ВНУТРІШНІХ ЧИННИКІВ

Сучасні дослідження питань національної безпеки України в умовах воєнного стану демонструють певний ступінь роздробленості. Наприклад, Д. Часник зосереджується на проблематиці захисту прав громадян під час відсічі військовій агресії. Водночас, О. Васильчишин, В. Титор та І. Кекіш, аналізуючи правову основу системи національної безпеки, дійшли висновку, що до повномасштабного вторгнення вона була адекватною. Однак, за їхніми словами, недостатня ефективність діяльності державних інституцій стала перешкодою для формування та реалізації якісної державної політики. Автори також звертають увагу на необхідність термінового законодавчого врегулювання гуманітарних, зокрема конфесійних, аспектів національної безпеки [1, с.289-297].

Дослідження в галузі інформаційної безпеки України у воєнний час охоплюють кілька ключових напрямків. Зокрема, В. Вовк розглядає феномен фейків, визначаючи їх як небезпечний інструмент гібридної війни, що створює загрозу для національної безпеки [2].

Водночас, І. Залєвська та Г. Удренас у своєму аналізі зосереджуються на досягненні цілей Стратегії інформаційної безпеки України в умовах повномасштабної російської агресії, оцінюючи можливості її реалізації під час воєнного стану [3].

Категорія національної безпеки є складною через постійну напругу між її основними складовими: збереженням, що тяжіє до стабільності, та розвитком, який вимагає змін. Ця суперечність особливо проявляється у підході, де пріоритет віддається захисту. Така стратегія ґрунтується на припущенні про ворожість зовнішнього середовища, де будь-яка вразливість може спровокувати агресію. Як наслідок, усі ресурси зосереджуються виключно на обороні, ігноруючи потреби у розвитку. Активні методи захисту в цьому контексті охоплюють: стримування агресора через демонстрацію спроможності завдати йому неприйнятної шкоди, превентивні заходи для упередження ворожих планів, контрдії для зменшення ефективності атак противника, а також повне усунення джерела загрози.

Пасивні засоби захисту, що включають уникнення контактів із ворожим соціальним оточенням, терпляче ставлення до викликів та смиренне відновлення після завданих збитків, можуть мати негативний вплив на систему національної безпеки, особливо в умовах воєнної агресії. Таким чином, стратегія самозбереження, яка віддає перевагу цим методам, не завжди є ефективною, а інколи може мати деструктивні наслідки. Відповідно, вибір способів захисту національної безпеки має бути обґрунтованим та доцільним з урахуванням конкретних обставин існуючих загроз. Другий підхід до національної безпеки фокусується на внутрішньому розвитку системи та її сталому зростанні. Ця парадигма виходить з того, що зовнішнє соціальне середовище є переважно доброзичливим або нейтральним. Отже, джерело загроз бачиться не ззовні, а всередині самої системи, що розглядає їх як наслідок непродуманих, поспішних або надмірно ризикованих саморуйнівних рішень. Головною метою стає мінімізація ризику прийняття таких рішень, які могли б перешкодити поступальному руху вперед або спричинити ланцюгову реакцію негативних наслідків. Таким чином, ключовим елементом безпеки вважається якість внутрішнього управління та зваженість у прийнятті стратегічних рішень.

З урахуванням кардинальних змін у глобальному безпековому середовищі, що характеризується множинністю загроз і викликів, проблематика національної безпеки сьогодні набула першочергового значення для більшості держав світу. Для України, яка активно бере участь у євроінтеграційних та інших міжнародних процесах, забезпечення належного рівня національної безпеки стає ключовим пріоритетом [4]. Система національної безпеки є багатокомпонентною, охоплюючи такі сфери, як військова, економічна, інформаційна, екологічна, продовольча, соціальна, політична, духовно-моральна тощо. Кожна з цих складових має власні, унікальні механізми, форми та методи забезпечення безпеки. При цьому, безпека має сприйматися не просто як теоретичне поняття чи сукупність вимог, а як реальний стан, який відчувають на собі людина, суспільство та держава.

Система освіти є ключовою складовою соціальної системи держави. Це зумовлено тим, що рівень розвитку людського капіталу прямо корелює зі сталістю державного розвитку та станом національної безпеки. Водночас, і стан національної безпеки має значний вплив на стійкість освітньої системи, а її порушення може спричинити серйозні диспропорції в соціальному, економічному, екологічному та виробничому середовищах. Це, своєю чергою, є прямим наслідком недостатнього розвитку людського капіталу. Це питання набуває особливої гостроти на тлі кризи в освітній сфері, що була каталізована пандемією, а також у зв'язку з повномасштабним вторгненням росії в Україну. Цей вплив демонструє, що освіта є не лише наслідком стану безпеки, а й одним із її ключових факторів, що робить її дослідження вкрай важливим для стабільності держави. Отже, серед ключових викликів у сфері національної безпеки виділяються: трансформація концепції системи освіти, оновлення підходів до формування її стандартів та розбудова цифрового простору в освітній галузі.

Державна політика Сполучених Штатів Америки щодо впливу освіти на національну безпеку зосереджена на кількох ключових напрямках. Насамперед, пріоритетними галузями знань визначено STEM-дисципліни (природничі, математичні, технічні, комп'ютерні науки)

та сучасні іноземні мови. Знання у цих сферах застосовуються для розвитку штучного інтелекту, кібербезпеки, квантової інформатики, передових технологій та виробництва. Водночас, основними ризиками для національної безпеки вважається зниження рівня володіння STEM-навичками серед американських учнів та випускників, що, своєю чергою, призводить до дефіциту кваліфікованих кадрів. Ситуація ускладнюється підвищенням рівня STEM-освіти в країнах-супротивниках, скороченням кількості студентів та випускників, що обирають ці спеціальності в США, а також збереженням розриву в академічних досягненнях між різними демографічними групами. Наслідком цих ризиків є дефіцит кваліфікованих фахівців у критично важливих галузях, який частково покривається за рахунок мігрантів, включно з вихідцями з країн-геополітичних супротивників. Ця ситуація також свідчить про неспроможність американської освітньої системи задовольнити внутрішній попит на робочу силу у сфері STEM та про загальну цифрову неграмотність населення. Для мінімізації цих ризиків державна політика США передбачає: покращення якості викладання STEM-дисциплін, збільшення кількості студентів та випускників у цих сферах, а також підвищення доступності STEM-освіти [5].

Проблеми, що виникли в системі національної безпеки України в умовах воєнного часу, були спричинені передусім військовою агресією та окупацією частини територій. У відповідь на ці виклики, життєво важливими елементами стали зміцнення обороноздатності, перерозподіл фінансування на користь оборонно-промислового комплексу, а також розробка інноваційної зброї та нових методів захисту населення. Водночас, незважаючи на прийняття необхідної законодавчої бази, реалізація ефективної політики ускладнювалася через недостатню ефективність державних органів, а також через зростаючий дефіцит фінансових ресурсів, що обмежувало закупівлю сучасного озброєння та військової техніки у необхідних обсягах. [1, с. 296].

Інформаційна безпека є однією з найважливіших проблем, що постають перед національною безпекою. Захист суспільства від фейків та викривлення інформації має першочергове значення, оскільки такі явища можуть спричинити панічні настрої, негативне сприйняття державних рішень та втрату довіри до органів влади, що в умовах війни може мати незворотні наслідки. Тому забезпечення захищеності в цій галузі є невід'ємною частиною всієї національної безпеки. Лише комплексний та системний підхід, що передбачає взаємодію різних сфер та захист інтересів як на рівні окремої особистості, так і на рівні всієї держави, може забезпечити її сталий розвиток [7].

На сучасному етапі ментальна безпека є запорукою виживання суспільства та держави, особливо з огляду на світові тенденції та існуючі загрози, такі як воєнні дії, інформаційні виклики та глобалізація. Хоча глобалізаційні процеси є об'єктивними і мають як позитивні, так і негативні аспекти, їхній деструктивний вплив на ментальність необхідно компенсувати в рамках системи національної безпеки. Проте найбільшу загрозу становлять інформаційні викривлення та фейки, які є інструментом «м'якої сили», що виявляється менш витратним і більш ефективним, ніж традиційні військові чи економічні методи. Ця проблема стає однією з найважливіших для забезпечення національної безпеки в сучасному світі. Ментальна безпека охоплює такі ключові сфери, як освіта, культура, духовність та соціально-трудові відносини.

Фінансування є однією з найважливіших проблем у системі забезпечення національної безпеки, оскільки фінансова безпека держави становить основу економічного розвитку країни, забезпечуючи її суверенітет, територіальну цілісність та гідний рівень життя громадян. Можливість акумуляції та цільового використання фінансових ресурсів для усунення загроз державній цілісності України, захисту її національних інтересів та громадян є ключовим елементом фінансової безпеки, що вимагає належного правового врегулювання [8].

Основними проблемами в системі забезпечення національної безпеки є патріотичне виховання та протидія корупції. Патріотичне виховання дітей та молоді є критично важливим для формування їхньої національної самосвідомості та розуміння ролі мови й культури, що, своєю чергою, сприяє розвитку національної ідентичності та єдності суспільства. Водночас, корупція є серйозною загрозою як у мирний, так і у воєнний час, оскільки її деструктивний вплив поширюється не лише на правову, соціальну та економічну, а й на військову сферу.

Вона підриває розвиток оборонно-промислового комплексу, перешкоджає запровадженню інновацій, розробці та випробуванню нової зброї, а також не дає забезпечити військовослужбовців необхідним обладнанням. Усі ці аспекти є життєво необхідними для оборони та захисту країни.

Недостатня ефективність системних заходів із запобігання та протидії корупції, що зумовлена відсутністю політичної волі, недосконалістю антикорупційних механізмів або непрофесійністю кадрів, становить серйозну загрозу. У воєнний час ця проблема шкодить не лише ситуації в регіонах бойових дій, а й підриває репутаційний капітал України на міжнародній арені. Втрата довіри союзників може призвести до припинення життєво необхідної допомоги у фінансуванні оборонно-промислового комплексу, наданні інноваційного озброєння та технологій, що, своєю чергою, може мати непоправні наслідки на полі бою. Тому подолання корупції є пріоритетним завданням для забезпечення національної безпеки України.

Здійснений аналіз дає підстави стверджувати, що забезпечення національної безпеки України має багатогранний характер і вимагає поєднання як внутрішніх, так і міжнародних зусиль. Успішна протидія сучасним загрозам залежить від кількох визначальних чинників: обґрунтованого встановлення стратегічних пріоритетів, глибокого розуміння існуючих проблем, пошуку оптимальних шляхів їх вирішення та, що найважливіше, тісної міжнародної співпраці. Лише колективна взаємодія дозволить ефективно вирішувати актуальні стратегічні завдання в умовах складних глобальних викликів, тим самим сприяючи як національній, так і світовій безпеці.

Список бібліографічних посилань

1. Васильчишин О., Титор В., Кекіш І. Національна безпека держави: особливості забезпечення у режимі воєнного стану. Економічний аналіз. 2022. Т. 32. No 4. С. 289–297
2. Вовк В. Фейки як загроза національній безпеці в умовах гібридної війни. Право і політика. 2022. Т. 24. No 2. URL: <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/article/view/1517>.
3. Залевська І.І., Удренас Г.І. Інформаційна безпека України в умовах російської військової агресії. Південно-український правничий часопис. 2022. No 1–2. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/1-2/6.pdf>.
4. Вонсович О. Стан національної безпеки України в сучасній геополітичній ситуації. Політичний менеджмент. 2012. No 1–2. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/vonsonovych_stan.pdf.
5. Cotton Blackburn. Kustoff unveils bill to restrict Chinese STEM graduate student visas & thousand talents participants. Press Release. Available from: https://www.cotton.senate.gov/?p=press_release&id=1371.
6. Богданович В.Ю., Ворочив Б.О., Марко Є.І. Інформаційна безпека як основа воєнної безпеки держави та суспільства. URL: <http://znp-cvsvd.nuou.org.ua/article/download/168924/168736/372345>.
7. Коробцова Д.В. Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. No 2. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261779/258188>.

Аріна Андріївна Клименко,

студентка групи НН15-ПЗдср-25-2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Станіслав Юрійович Іванов,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та історії та держави та права

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ООН НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Міжнародна безпека є однією з ключових категорій сучасних міжнародних відносин, що забезпечує стабільність та сталий розвиток глобальної системи. У цьому контексті особливу роль відіграють міжнародні організації, які виступають центральними інституційними суб'єктами у сфері підтримання миру та безпеки. Їхня діяльність спрямована на реалізацію комплексних заходів, що охоплюють контроль над озброєннями, запобігання,